

Návrat zvonu do kostela Narození Panny Marie v Oldřišově

Tři kostelní zvony a tzv. cimbál ve věži kostela Narození Panny Marie před výstavbou nové zvonové stolice. (foto Kamil Vításek)

Kostelní zvony jsou naším každodenním průvodcem. Už od pradávna zvoní ráno, v poledne a večer, slouží k odměřování času. Hrají zásadní roli u naprosté většiny křesťanských obřadů. Svolávají věřící na bohoslužby, oznamují začátek mše svaté nebo jiných církevních obřadů. Zvoní smutně během pohřbu, ale zvoní i radostně, když z kostela vycházejí novomanželé.

Zvony se rozeznívají i při dalších významných událostech – jako poplachový signál při požárech a jiných pohromách. Také proto jsou symbolem nejen míru a modlitby, ale také války a zkázy.

Zvonky a zvony jako hudební nástroj mají i své místo v orchestrech nebo jako zvonkohry ve věži kostela. Někomu zvonění připomíná tlukot srdce, odbíjení času – pomíjivost. Zvonek je v pohádkách také symbolem šťastného konce.

• • •

Radostnou událost v dubnu 2024 prožívá oldřišovská farnost, protože se z Německa navrací zvon, který od začátku 16. století až do roku 1942 zvonil v oldřišovském kostele. Již samotný návrat zvonu je mimořádný počín s nemalou symbolikou.

Vděčíme za něj projektu *Zvony míru a pokoje pro Evropu*, který v roce 2019 zahájila diecéze Rottenburg-Stuttgart. Oldřišovský zvon není jediný, dosud se tato iniciativa zasloužila o navrácení sedmi zvonů do svých mateřských kostelů v Ostravsko-opavské diecézi, další zvony putují do polských farností.

Biskup Ostravsko-opavské diecéze Mons. Martin David považuje projekt *Zvony míru a pokoje pro Evropu* za obdivuhodný. V návratu zvonů pak vidí paralelu s biblickým podobenstvím o návratu marnotratného syna. „*Zvony se vrací domů, podobně jako se syn vrátil do domu svého otce. K tomu, aby se mohl vrátit, však bylo potřeba vyznání vin, prosba za odpuštění a velkého milosrdenství. Bez toho by jeho návrat možný nebyl.*“

Vydejme se spolu na stránkách této publikace za příběhem jednoho zvonu, který byl pro oldřišovský kostel ulit před více než pěti sty lety – v roce 1507.

Kategorie rekvírovaných zvonů:

A – zvony bez větší hodnoty, ulité v letech 1800–1900, po první světové válce nebo tehdy ještě žijícími zvonaři, měly být odeslány přímo do hutí k okamžitému roztavení (označení zeleným pruhem)

B – zvony převážně ze 17. a 18. století, sloužily jako první rezerva (označení žlutým pruhem)

C – zvony s vyšší historickou (především středověké) nebo uměleckou hodnotou, měly zůstat v záloze co nejdéle (označení červeným pruhem)

D – historicky a umělecky nejcennější zvony, které měly být zachovány. Většinou zůstávaly v kostelech, o jejich rekvizici rozhodl sám Göring.

K záchraně části zvonů pomohla paradoxně letecká operace s krycím názvem Gomora, kterou provedly spojenecké síly ve dnech 24. července až 3. srpna 1943. V důsledku desetidenního kobercového bombardování bylo nejen zničeno město Hamburk, ale i vysoké pece, v nichž se tavila zvovina. Historické zvony zde zůstaly pod širým nebem ležet až do konce války. Britské a americké letectvo tak zabránilo roztavení 16 000 zvonů, z toho 12 600 německých a 3 400 zahraničních.

Avšak ani po konci války nebyla situace zcela příznivá. V Hamburku docházelo ke krádežím zvonů kvůli vysokým cenám kovů, při překládce na loď směřující do belgické ocelárny bylo začátkem roku 1947 odcizeno nebo nenávratně ztraceno asi 50 tun zvonoviny.

Po konci války došlo ke katalogizaci zbývajících neroztavených zvonů a díky Výboru pro navrácení zvonů byly zvony z velké části navraceny do svých německých domovských farností, prodány nebo darovány farnostem v Německu. Naopak navrácení zvonů rekvírovaných na územích okupovaných nacistickým Německem bylo krátce po skončení války z politických důvodů nemožné, jelikož se Československo a Polsko ocitly ve sféře vlivu Sovětského svazu. Vztahovalo se to na 700 zvonů z katolických farností a 600 zvonů z evangelických sborů. Bylo dosaženo pouze některých dílčích výsledků. Uvádí se, že se v roce 1946 ze skladu v Lünenu do Čech vrátilo 432 zvonů. Veškerá činnost komise skončila v roce 1948 a na návrat dalších zvonů si museli čeští farníci počkat více než půl století.

Na začátku padesátých let proto bylo v Německu rozhodnuto vydat tyto zvony těm německým církevním obcím, které je potřebovaly. Jednalo se o farnosti, které v rámci rekvírování přišly o své

zvony nebo o nové kostely postavené pro potřeby vysídlených Němců. Tato zápůjčka měla platit do doby, než se definitivně rozhodne o jejich osudu. Díky tomu mohly zvony konečně sloužit svému účelu.

Do farností Bádensko-württemberské diecéze Rottenburg (název Rottenburg-Stuttgart nese až od roku 1978) se takto dostalo celkem 67 zvonů, které byly dovezeny dvěma vagony 18. a 19. března 1952. Tyto zvony pocházely především z katolických kostelů v Dolním a Horním Slezsku, některé z Pomořan, Gdaňsku a východního Pruska. Převážně tedy z území dnešního Polska a z území České republiky.

Farnost při výpůjčce zvonu obdržela informační brožuru *Merkblatt A für die Ausgabe von Leihglocken*, která informovala o zvlátnosti těchto zvo-

nů a nabádala k šetrnému zacházení. Odtud také vzešel oficiálně používaný pojem *Leihglocken* pro zvony, které pocházely z území za hranicí za řekami Odrou a Nisou (převážně předválečná německá území) a které byly po válce zapůjčeny farnostem v západním Německu.

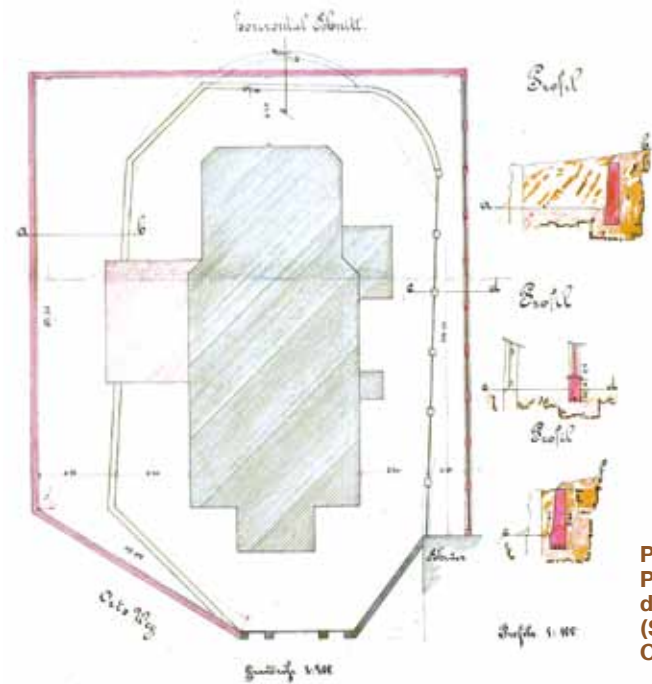
Jedním z nich je zvon pocházející z oldříšovského kostela, který je datován k roku 1507. Patří mezi zvony, jež zázrakem unikly zničení, a poté po sedmdesát let sloužily v diecézi Rottenburg-Stuttgart svému původnímu účelu. Jeden z autorů publikace *Zvony míru pro Evropu* Hans Schnieders k tomu uvádí: „*Je bolestivé vidět, jak druhá světová válka pozměnila mapu výskytu zvonů v srdci Evropy. Téměř v každé věži lze nalézt přímé nebo nepřímé stopy této dramatické změny. Tím více je každý zvon, který unikl zkáze, symbolem naděje.*“

Příběh zvonů kostela Narození Panny Marie v Oldřišově

Před výstavbou současného oldřišovského kostela stál kostel na Písečném kopci v místě dnešního hřbitova. Víme o něm jen velmi málo, patrně se zde vystřídalo více dřevěných staveb. První nevelký dřevěný kostel zde vybudovali mniši z premonstrátského kláštera na Hradisku, kteří zde vedli duchovní správu i hospodaření pravděpodobně již od konce 12. století. Kdy byl tento kostel postaven, nevíme. Fara je poprvé doložena k roku 1386, své sídlo v ní mělo mít i proboštství. V 16. století pod vlivem reformace přestoupili zdejší obyvatelé k protestantismu a je pravděpodobné, že kostel zřejmě zcela zbořili a vybudovali jiný dřevěný. Současně s kostelem byla vybudována sakristie a věž, kde podle pramenů visely dva zvony. Jedinou památkou na tento svatostánek je kříž uprostřed hřbitova, který měl být součástí starého kostela.

K vybudování nynějšího zděného kostela Narození Panny Marie přikročili věřící v prvním desetiletí 19. století za faráře Onuphria Grötschela. Starý dřevěný kostel hrozil sesutím a nedal se již opravit. Bylo rozhodnuto, že nový kostel bude stát na stabilnějším místě na farní zahradě, kde kdysi stála fara z dvacátých let 18. století. Výstavba probíhala v letech 1803–1809 a řídil ji polír Bernard Teuerkauf z Bavorova. Výsledkem výstavby byla jednolodní zděná pozdně barokní budova s malým presbytářem. Kostel měl hranolovou věž a nad sakristií nevelkou oratoř. Střecha kostela i věže byla pokryta šindelem. Stavba byla ukončena v roce 1809 a přišla na 3 828 říšských tolarů.

Půdorys kostela Narození Panny Marie z projektové dokumentace z roku 1803. (Státní okresní archiv Opava)

Zvon z roku 1507

rekviziční číslo: 25/18/122 C
průměr: 95 cm
výška: 99 cm
výška koruny: 22,5 cm
hlavní tón: a
hmotnost: 580 kg
materiál: zvonovina
datum výroby: 1507
zvonařský mistr: neznámý
hlavní nápis na čepci zvonu: o rex ◊ glorie ◊ veni ◊ cum ◊ pace ◊ iohannes ◊ matheus ◊ marcus ◊ lucas ◊ ihesus ◊ maria ◊ ad mccccccvii ◊.

Původně byl umístěn ve věži dřevěného kostela, poté od roku 1809 v kostele Narození Panny Marie. Unikl rekvírování v první světové válce, v roce 1942 jej však postihl stejný osud jako další dva oldřišovské zvony. Byl zařazen do kategorie C, jež zahrnovala historické, umělecké a hudebně cenné kusy. Po převozu na hřbitov zvonů v Hamburku čekal na svůj osud. Po konci války v roce 1952 byl jako tzv. vypůjčený zvon (ev. Číslo 25/18/122C) umístěn do věže kostela sv. Františka ve Schwenningenu, kde zvonil až do září 2023. V dubnu 2024 se vrátil do svého domovského kostela Narození Panny Marie v Oldřišově a znovu plní svou funkci.

Zaměříme se na nápis na zvonu. Ve 13. století, zejména v jeho poslední čtvrtině, se začínají uplatňovat dvě modlitby, z nichž jednu najdeme i na našem zvonu: O REX GLORIE VENI CVM PACE – Ó králi slávy, přijď s pokojem. Přibližně od druhé poloviny 14. století a první polovině 15. století nápis nacházíme ve vzájemné kombinaci, resp. ve spojení se jmény evangelistů. Tato modlitba je ve středověké liturgii, odkud je převzata, značně rozšířena (podle Žid. 7, 2 a Žalm 24, 7–10), je prosbou o ochranu proti všem zlům, o boží přízeň a mír. V průběhu 15. století je toto uplatnění posvátných textů odrazem celkové

(foto Římskokatolická farnost Schwenningen)

tendence přenášení důrazu z ochranné funkce zvonu na chápání zvonu jako prostředku posilování víry.

Úctyhodné stáří zvonu si dokážeme nejlépe představit na přímém porovnání s všeobecně známými dějinnými událostmi té doby. V roce 1507 u nás řádila morová epidemie, král Vladislav Jagelonský vypověděl Židy z Čech, Moravy a Slezska, Martin Luther, pozdější reformátor, byl vysvěcen na katolického kněze. Michelangelo Buonarotti v té době pracoval na freskách na klenbě Sixtinské kaple. Mimochodem to bylo jen 13 let poté, co Kryštof Kolumbus doplul k břehům Ameriky.

Kostel Narození Panny Marie na fotografii z roku 2020. Ve věži byly umístěny hodiny, které byly během budování nové zvonové stolice odstraněny za účelem dosažení lepšího šíření zvuku zvonů. (foto Kamil Vitásek)

Současný stav interiéru kostela Narození Panny Marie v Oldříšově. (foto Kamil Vitásek)

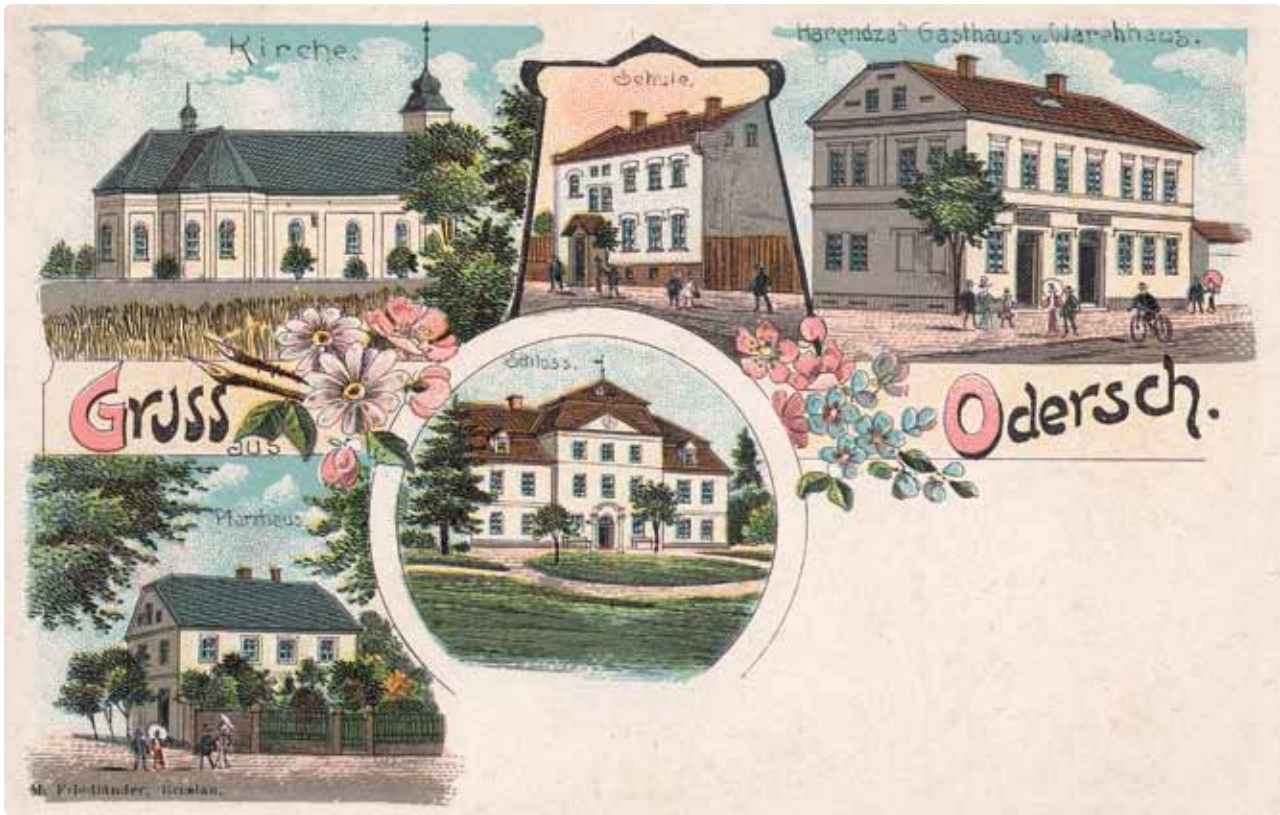
Ve věži visely tři zvony, nejstarší pocházel z roku 1507. Další zvon byl v roce 1860 přelit na nový a třetí zvon z 18. století praskl, proto byl v roce 1899 nahrazen novým.

V roce 1903 byl kostel zásluhou kravařského stavitele Josefa Seyfrieda rozšířen o nový presbytář a příčnou chrámovou loď. V té době přibyl na střechu kostela sanktusník, malá věžička nad presbytářem s malým zvonem, na který se zvonilo při proměňování.

Nedlouho po rozšíření utrpěl kostel první citelnou ztrátu. V červenci 1917 byly z věže kostela sundány a odevzdány na válečné účely dva zvony z druhé poloviny 19. století a 29 varhanních píšťal. Ve věži

zůstal pouze nejcennější zvon z roku 1507. Před odvezením jej zachránila skutečnost, že z rekvizic měly být vyňaty především nejstarší zvony ulité před rokem 1600.

Náhrada za dva rekvírované zvony přišla 3. srpna 1924, kdy byly posvěceny dva nové zvony (252 a 151 kg) provinciálem minoritů z Opavy P. Vendelínem. Na doporučení učitele Karla Frydrycha dodala zvony firma *Adalbert Hiller's Witwe und Sohn* v Brně. Slavnosti se účastnilo mnoho kněží, mužský pěvecký sbor při svěcení zazpíval píseň Anděl lásky od Ludwiga van Beethovena. Téhož dne byly zvony pověšeny a „večer zazněly poprvé slavnostně do večerního ticha“.

Kreslená kolorovaná pohlednice jako jediná nabízí pohled na kostel Narození Panny Marie jen několik let po jeho rozšíření o nové kněžiště a křížovou loď. Za pozornost stojí sanktusník, který nebyl během poválečné rekonstrukce obnoven. Pohlednici vydal mezi lety 1915–1920 M. Friedlander ve Vratislavi. (Archiv obce Oldřichov)

Tyto zvony však ve věži kostela nepobyly ani dvě desetiletí, když musely být obětovány válečným účelům. O rekvírování zvonů během druhé světové války asi nejvýmluvněji pojednává farní kronika, kde je u roku 1942 uvedeno: „Do války museli nejen naši mladí muži, ale i naše zvony. 18. dubna zazvonily naposled a firma Seibert z Ratiboře, která zvony demontovala, je také odvezla. Velký zvon vážil 525 kg a byl ulit roku 1507, přežil i první světovou válku. V této válce musel však být odevzdán.“ Kromě tohoto zvonu byly odvezeny i dva zvony pořízené roku 1924. V kostelní věži tehdy zůstal jen malý sanktusníkový zvon.

Těžko si dnes dovedeme představit, jak se obyvatelé cítili, když ztratili zvuk, který je provázel každým prožitým dnem po celý život od rána do večera, od narození až do smrti.

Během bojů druhé světové války bylo ve věži kostela umístěno kulometné hnízdo wehrmachtu. Také proto byl kostel velmi poničen. Je hříčkou osudu, že pokud by se v tu dobu nacházely ve věži zvony, byly by s velkou pravděpodobností zničeny.

Kostel se dočkal opravy krátce po válce a 20. dubna 1947 byl oldřichovským rodákem děkanem P. Josefem Malým požehnan. Kupole na věži se však dočkal mnohem později.

Zvon Neposkvrněná Panna Maria

průměr: 83 cm
výška: 76 cm
hlavní tón: h1
hmotnost: 394 kg
materiál: bronz
datum výroby: 1958
zvonařský mistr: Josef Dytrych, Brodek u Přerova
nápis na zadní straně zvonu: NA PAMĚT 100. VÝROČÍ ZJEVENÍ PANNY MARIE V LOURDECH L. P. 1958 OLDŘIŠOV
nápis na čepci zvonu: ULIL JOSEF DYTRYCH BRODEK U PŘEROVA
nápis na čelní straně zvonu: NEPOSKVRNĚNÁ PANNO MARIA ORODUJ ZA NÁS (pod nápisem vyobrazena světice)
Tento zvon pravděpodobně není původně z tohoto kostela, ale je přivezen z jiného. Vypovídá to nápis „Oldřichov“ na plášti, který byl vyryt dodatečně.

(foto Kamil Vitásek)

Zvon Josef

průměr: 73 cm
výška: 66 cm
hlavní tón: d1
hmotnost: 260 kg
materiál: bronz
datum výroby: 1962
zvonařský mistr: Josef Dytrych, Brodek u Přerova
nápis pod čepcem zvonu zadní strana: ULIL JOSEF DYTRYCH V BRODKU OLDŘIŠOV L.P. 1962
nápis na čelní straně zvonu: SVATÝ JOSEFE, ORODUJ ZA NÁS
Čepec zvonu je bohatě zdoben ornamenty.

(foto Kamil Vitásek)

Zvon Michael Archanděl

průměr: 53 cm

výška: 52 cm

hlavní tón: f2

hmotnost: 130 kg

materiál: bronz

datum výroby: 1973

zvonařský mistr: Laetitia Dytrychová, Brodek
u Přerova

nápis pod čepcem zvonu zadní strana: ULIL JOSEF
DYTRYCH V BRODKU OLDŘÍŠOV L.P. 1962

nápis na čelní straně zvonu: SVATÝ MICHAELI
ARCHHANDĚLI BRAŇ NÁS V BOJI

Čepec zvonu je bohatě zdoben ornamenty.

(foto Kamil Vitásek)

Poválečná obnova byla spjata s působením P. Konráda Baránka. V té době také došlo k pořízení zvonu, a to až v roce 1956. Zvon vážící 150 kg ulil mistr Josef Dytrych z Brodku u Přerova za cenu 6000,- Kč. O dva roky později u příležitosti stého výročí zjevení Panny Marie v Lurdech ulila stejná zvonařská dílna zvon Neposkrvněná Panna Maria v ceně 18000,- Kč vážící 394 kg. V roce 1962 praskl zvon pořízený v roce 1956 a byl proto přelit (zvon Josef) a zvětšen na 260 kg nákladem 5000,- Kč. Poslední ze zvonů Michael Archanděl přibyl do farnosti v roce 1973.

K poválečnému pořízení zvonů do věže kostela Narození Panny Marie je nutné dodat následující souvislosti: po válce byla výroba zvonů soustředěna do jediného národního podniku v Brně, kde se pokoušeli v rámci socialistického hospodářství zvony nadále vyrábět. Kromě toho během padesátých a šedesátých let vznikly na Moravě dvě nové řemeslné dílny. Nebylo jednoduché opatřit materiál, zvony zaplatit a na okrese prosadit jejich zavěšení na věži. To je také důvod, proč kampanolog Radek Lunga považuje tuto trojici zvonů z padesátých, šedesátých a sedmdesátých let za mimořádnou. Oceňuje, nezlomnou víru, uvědomění, úsilí, oběti a kontinuální snahu oldřišovských farníků obnovit rekvírovaný soubor zvonů v původním rozsahu.

Také další slova Radka Lungy vyzdvihují význam souboru zvonů ve věži kostela Narození Panny Marie: „Mimořádný je i jednotný dílenský původ zvonů: první a druhý je z dílny předčasně zemřelého Josefa Dytrycha (1912–1965), jenž v padesátých letech dílnu založil, třetí pak z dílny jeho ženy Laetitie Dytrychové (1919–2006), která po jeho smrti zvonařství převzala a vedla. Tato trojice je výjimečným dokladem poválečných dějin zvonařství v Československu, pocházejícím z jedné dílny a soustředěným na jedné věži.

To, že se navrátí též původní pozdně gotický oldřišovský zvon z roku 1507, k zajímavosti souboru významně přispěje. Když jsem před více než deseti lety prováděl identifikaci těchto rekvírovaných, ale neroztavených zvonů z Českého Slezska a Těšínska, shledal jsem, že ne každý zvon měl takové štěstí jako ten oldřišovský. V dílně téhož zvonaře vzniklo v roce 1507 několik zvonů s různými osudy: zvon pro Slavkov u Opavy byl rekvírován a po válce r. 1946 vrácen do Slavkova, oproti tomu zvon pro Studénku byl rekvírován a roztaven. A zvon pro Oldřišov se navrátí, ale až po dvaosmdesáti letech...”

Vitráže byly v presbytáři kostela Narození Panny Marie obnoveny v roce 2012. Nalevo je zobrazena patronka Slezska sv. Hedvika, uprostřed výjev Narození Panny Marie, vpravo patron obce sv. Antonín z Padovy s malým Ježíšem. (foto Kamil Vitásek)

Kostel sv. Františka ve Schweningenu. (foto Římskokatolická farnost Schweningen)

Příběh zvonů kostela svatého Františka z Assisi ve Schweningenu

Villingen-Schwenningen je okresní město v německé spolkové zemi Bádensko-Württembersko na jihozápadě Německa, v němž žije přes 80 tisíc obyvatel. Je hlavním a největším městem zemského okresu Schwarzwald-Baar ve vládním obvodu Freiburg. Leží východně od pohorí Schwarzwald v nadmořské výšce přes 700 m n. m. Nedaleko města pramení řeka Neckar, která se vlévá do Rýna. V minulosti bylo město proslavené výrobou hodin.

Kostel sv. Františka, německy *St. Franziskus* je katolický kostel v městské části Schweningen. Spolu s kostelem Nanebevzetí Panny Marie (*Mariä Himmelfahrt*), rovněž ve Schweningenu, kostely ve městech Mühlhausen (*St. Georg*) a Weigheim (*St. Otmar*) a chorvatskou komunitou ve Schweningenu patří k pastoračnímu území Neckar-Baar. Ta náleží do rottweilského děkanství, které zase patří k Rottenburgsko-stuttgartské diecézi.

Interiér kostela sv. Františka s varhany. (foto Římskokatolická farnost Schweningen)

Neogotický kostel sv. Františka byl postaven podle plánů architekta Josepha Cadese v letech 1892 až 1893, z finančních důvodů byla loď dokončena v podstatně kratší verzi, než bylo plánováno. V roce 1912 byl rozšířen o tři klenební pole na západ. Kostel je památkově chráněnou budovou, v jeho sousedství se nachází farní úřad, přidružená mateřská škola a farní sál sv. Františka.

Při vysvěcení kostela sv. Františka se z věže rozezněly tři zvony. Již v roce 1917 musely být dva zvony odevzdány pro zbrojní účely. Po skončení první světové války udělala farnost vše pro to, aby zajistila náhradu. V dubnu 1924 byly vysvěceny tři nové zvony.

Za necelá dvě desetiletí se historie opakovala, když byly v dubnu 1942 všechny tři velké zvony zabaveny a roztaveny. Dochoval se pouze malý Františkův zvon z roku 1893.

Oltář kostela sv. Františka s varhany. (foto Římskokatolická farnost Schweningen)

Po válce farnost požádala církevní nadace o zapůjčení dvou zvonů, které by nahradily zničené zvony kostela sv. Františka a nově postaveného kostela Nanebevzetí Panny Marie. V dubnu 1952 obdržel kostel sv. Františka zapůjčený zvon, který pocházel z Oldřišova v Československu a kostel Nanebevzetí Panny Marie zvon z Gosławic (německy *Ehrenfeld*), v současnosti městská část Opolí v Polsku. Kromě toho zde byly později odlity nové zvony, takže oba kostely disponovaly každý čtyřmi zvony.

Kostel sv. Františka se stal jedním z kostelů, který v rámci projektu *Zvony míru a pokoje pro Evropu* vrací vypůjčený zvon do původního kostela. Zároveň obdržel v září 2023 nový zvon, který byl vysvěcen jako zvon míru.

Zvony míru a pokoje pro Evropu

Oldřišovský zvon je jedním z pěti zvonů, které se v roce 2024 navrací do svého mateřského kostela. V předešlých letech se v rámci Ostravsko-opavské diecéze navrátili zvony do Starého Bohumína (2014), Píště (2021) nebo do Šilheřovic (2021).

Za touto iniciativou stojí projekt *Zvony míru a pokoje pro Evropu* diecéze Rottenburg-Stuttgart. Za jeho zrodem stála jedna pozoruhodná událost. V roce 2011 se při restaurátorských pracích na zvonech ve věži rottenburského dómu sv. Martina zjistilo, že jeden ze zvonů pochází ze Slezského Gorzowa (polsky Gorzów Śląski, německy Landsberg) v dnešním Polsku. Byl za druhé světové války sňat a v rámci rekvírování zvonů převezen na shromaždiště v Hamburku. U farníků vyvolalo nalezení ztraceného zvonu velké nadšení, které bylo následováno navrácením zvonu. Biskup rottenbursko-stuttgartské diecéze Dr. Gebhart Fürst vzpomíná na slavnostní bohoslužbu ve Slezském Gorzowě takto: „*My cizí přichozí z Rottenbugu jsme byli přijati jako němečtí souvěrci a přátelé. Poznal jsem, že strastiplná a ne-spravedlivá minulost nakonec z tohoto zvonu učinila symbol naděje, míru a porozumění mezi národy.*“

Díky této události začalo v diecézi náročné pátrání po všech tzv. *vypůjčených* zvonech, jelikož ve farnostech původ zvonu již často upadl v zapomnění. Za tímto účelem vznikl projekt *Zvony míru a pokoje pro Evropu*, který zmapoval 67 zvonů, jež byly v okupovaných částech východní Evropy svěšeny, měly posloužit účelům nacistické válečné mašinerie, a v poválečných letech byly využity v kostelech této diecéze.

V roce 2019 vznikl projektový tým, který začal chystat navrácení těch zvonů, u nichž je to možné. Došlo k oslovení diecézí a následně farností v České republice a Polsku, a bylo jim nabídnuto navrácení zvonu. Zároveň bylo rozhodnuto, že budou dotčeným německým farnostem odlity nové zvony, jako náhrada za zvony, které se vrací na původní místa. Každý z nich ponese informaci o zvonu, který bude do Česka a Polska vrácen. Zvony budou mít jednotný reliéf dvou holubic jako symbol míru a latinský text modlitby obklopený dvanácti hvězdami, které jsou symbolem sjednocené Evropy.

Celý proces na několik let zbrzdila pandemie koronaviru, také proto od prvního kontaktování oldřišovské farnosti na počátku roku 2021 do samotného návratu uplynuly více než tři roky. To však nemění nic na v dnešní době unikátním výsledku tohoto projektu. Návrat zvonů do svých domovských farností v Ostravsko-opavské diecézi se v roce 2024 týká kromě Oldřišova ještě kostelů v Třebomi, Doubravě, Třanovicích a Věřňovicích. Již v roce 2021 byl navrácen zvon do kostela v Píšti.

Nový zvon odlitý v rámci projektu projektu *Zvony míru a pokoje pro Evropu*. (foto diecéze Rottenburg-Stuttgart)

Cesta oldřišovských farníků do Schwenningenu

V září roku 2023 byly učiněny další kroky k návratu zvonu ze Schwenningenu do Oldřišova. Nejprve byl starý oldřišovský zvon demontován ze zvonové lavice a pomocí jeřábu sňat z věže kostela sv. Františka ve Schwenningenu.

Němečtí farníci měli již připravený svůj nový zvon, proto mohli přistoupit k jeho slavnostnímu svěcení.

Sejmutí zvonu z roku 1507 z věže kostela sv. Františka. (foto Thaddäus Gollasch)

Na tuto akci byli pozváni i farníci z oldřišovské farnosti. Delegace farníků z Oldřišova, Služovic a Vrbky dorazila do dvojměstí Villingen-Schwenningen v pátek 22. září odpoledne po cestě dlouhé více než 1000 km. Vřelé přijetí místními farníky nenechalo nikoho na pochybách, že celá víkendová akce proběhne v přátelském duchu. Během soboty a nedělního dopoledne byly představeny oba kostely zdejší farnosti, hodinářská historie zdejšího regionu a turisticky významné městečko Triberg v pohoří Schwarzwald s největší vodopádovou kaskádou v Německu. Sobotní večer patřil společnému setkání s místními farníky ve farním domě. Zde byla představena jak domácí, tak oldřišovská farnost.

Slavnostní mše svatá se konala pod širým nebem u kostela sv. Františka v neděli 24. září. Světicí biskup Mons. Thomas Maria Renz posvětil nový zvon a rozloučil se se starým zvonem. Rozezněly se také oba zvony umístěné na slavnostně ozdobené konstrukci. Organizátoři neponechali nic náhodě a připravili pro českou delegaci překlady všech textů a písní, které při mši svaté zazněly. Bratrství, soukromá společnost, usmíření, to byly hlavní myšlenky proslovů, které byly proneseny na závěr mše a které také symbolizují projekt nesoucí příznačný název *Zvony míru a pokoje pro Evropu*.

Těsně před odjezdem oldřišovských farníků v pondělí ráno byl pomocí jeřábu nový zvon vyzvednut do věže schwenningenského kostela sv. Františka.

Vyzvednutí nového zvonu do věže kostela sv. Františka. (foto Thaddäus Gollasch)

Nazdobený zvon z roku 1507 při mši svaté 24. září 2023 ve Schwenningenu. (foto Eduard Svoboda)

Část delegace oldřišovských a služovických farníků po mši svaté před oběma zvony. (foto Thaddäus Gollasch)

Světicí biskup Mons. Thomas Maria Renz světil nový zvon a loučí se se starým zvonem. (foto Eduard Svoboda)

Příprava zvonové stolice v únoru a březnu 2024. (foto Eduard Svoboda)

Přípravy na zavěšení staronového zvonu

Samotný návrat zvonu automaticky neznamená zvonění v oldřišovském kostele Narození Panny Marie. Nejprve bylo nutné připravit věž kostela na zavěšení vracejícího se zvonu a převěšení stávajících zvonů. Tři dřevěná podlaží s žebříky se nacházela ve velmi žalostném stavu. Samotný výstup na věž byl proto velmi nebezpečný a zvládli ho jen zdatní jedinci. Rovněž vyzvednutí zvonu vnitřkem věže by nebylo možné.

Proto jakmile farnost obdržela informaci o návratu historického zvonu z Německa, bylo ihned rozhodnuto o výstavbě nového schodiště. Postarali se o to nadšení farníci. Jako materiál posloužily převážně trámy a prkna, jež zbyla po rekonstrukci zámku a farnost je získala od obce darem.

Stavbou nového schodiště byly vytvořeny podmínky pro snazší instalaci zvonů středem – osou věže. Zároveň je zajištěn bezpečný a snadný výstup do zvonice věže všem návštěvníkům kostela.

Druhým náročným úkolem bylo vyrobit novou zvonovou stolicí pro čtveřici zvonů. Dosud stolice zcela chyběla a stávající tři zvony byly pouze zavěšeny na trámech, ukotvených do zdi věže. Toto řešení bylo technicky nevyhovující. Proto byly stávající zvony z věže sňaty a přistoupilo se k výrobě nové zvonové stolice pro zavěšení všech čtyř zvonů. Byly použity trámy, které zbyly z pohostinství a sálu U Pardů po rekonstrukci na kulturní dům, opět je darovala farnost obec. Práce na výrobě stolice byly zahájeny v únoru 2024 pod vedením místních truhlářů a za pomoci dalších farníků. Díky tomu mohly být v březnu opětovně zavěšeny stávající tři zvony na novou zvonovou stolicí a v dubnu i čtvrtý zvon, navrácený z Německa. Tímto slavnostním aktem se uzavřel dvaosmdesátiletý příběh putování a návratu oldřišovského zvonu z roku 1507.

Obec Oldřišov

Římskokatolická
farnost Oldřišov

Obec Služovice

Publikaci vydala obec Oldřišov v rámci oslav 790 let od první zmínky o obci.

790 LET **OLDŘIŠOV**

Editor: Radim Lokoč

Autoři textů: Radim Lokoč, Petr Knapek, Petr Toman, Eduard Svoboda,
Gabriel Juchelka

Odborná spolupráce: Tomáš Hejda, Radek Lunga, Jiří Neminář

Jazyková korektura: Michaela Lokočová

Grafické zpracování: Martin Feikus

Fotografie: Kamil Vitásek, Thaddäus Gollasch, archiv obce Oldřišov,
Státní okresní archiv Opava, diecéze Rottenburg-Stuttgart,
Římskokatolická farnost Schwenningen,
Germanisches Museum Nürnberg

Tisk: OPTYS, spol. s r. o.

Vydavatel: Obec Oldřišov, K Zámku 246, 747 33 Oldřišov

Rok vydání: 2024

ISBN 978-80-11-04726-9 (brožováno)

„Návrat zvonu má nejen materiální význam – mít zvon zpět v kostele Narození Panny Marie a slyšet jeho zvonění, ale také velmi hlubokou symbolickou rovinu. Tato iniciativa by měla být poučením pro nás i pro budoucí generace a nádherným příkladem dobré vůle a vyrovnání se s bezprávím druhé světové války. Vnímejme tento zvon jako symbol usmíření, naděje nebo, jak je velmi výstižné v názvu projektu, jako symbol míru.“

úryvek z proslovu Radima Lokoče během bohoslužby
v kostele sv. Františka ve Schwenningenu

